

สรุปผลการวิจัย อภิปราย และข้อเสนอแนะ

ในบทนี้เป็นการสรุปการวิจัยทั้งหมดโดยจะกล่าวถึง วัตถุประสงค์ของการวิจัย วิธีดำเนินการวิจัย การเก็บรวบรวมข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูล สรุปผลการวิจัย อภิปราย-ผลและข้อเสนอแนะ ข้อสังเกตบางประการ และความคิดเห็นเพิ่มเติม ตลอดจนข้อเสนอแนะในการวิจัยต่อไป ซึ่งจะกล่าวตามลำดับต่อไปนี้

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาบทบาทหน้าที่ของนายอำเภอ ในการบริหารการศึกษาประชาบาล ในด้านกรวางแผนงาน การวินิจฉัยสั่งการ การบริหารงานบุคคล การบริหารงานวิชาการ การบริหารการเงิน การติดตามและประเมินผลการปฏิบัติงาน โดยเปรียบเทียบความคิดเห็นของ นายอำเภอ ศึกษาธิการอำเภอ หัวหน้าหมวดการศึกษาอำเภอ
2. เพื่อศึกษาอุปสรรคและปัญหาต่าง ๆ ที่มีต่อการปฏิบัติงานของนายอำเภอในภาคเหนือ

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากร ประชากรที่ใช้ในการวิจัยนี้แบ่งออกเป็น 3 กลุ่ม คือ

1. กลุ่มนายอำเภอ ประกอบด้วยนายอำเภอทุกอำเภอ ใน 17 จังหวัดภาคเหนือ คือ เชียงใหม่ เชียงราย แม่ฮ่องสอน พะเยา ลำพูน ลำปาง น่าน แพร่ อุตรดิตถ์ เพชรบูรณ์ ตาก สุโขทัย พิษณุโลก กำแพงเพชร พิจิตร นครสวรรค์ อุทัยธานี
2. กลุ่มศึกษาธิการอำเภอ ประกอบด้วยศึกษาธิการอำเภอทุกอำเภอ ใน 17 จังหวัดภาคเหนือ

3. กลุ่มหัวหน้าหมวดการศึกษาอำเภอ ประกอบด้วยหัวหน้าหมวดการศึกษาอำเภอทุกอำเภอใน 17 จังหวัดภาคเหนือ

กลุ่มประชากรดังกล่าวเป็นผู้เกี่ยวข้องกับการบริหารการศึกษาประชาบาลองค์การบริหารส่วนจังหวัดในภาคเหนือ 17 จังหวัดดังกล่าวมาแล้ว

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วยเอกสาร หนังสือ รายงาน การวิจัยที่เกี่ยวข้อง และแบบสอบถาม โดยแบบสอบถามชุดนี้ประกอบด้วยข้อมูลส่วนตัว บทบาทของนายอำเภอในการบริหารการศึกษาประชาบาลในค่าน การวางแผนงาน การวินิจฉัยสั่งการ การบริหารงานบุคคล การบริหารงานวิชาการ การบริหารการเงิน การติดตามและประเมินผล การปฏิบัติงาน รวมคำถามทั้งสิ้น 49 ข้อ ปัญหาและอุปสรรคในการบริหารงานทั้ง 6 ด้านด้วย

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยได้ส่งแบบสอบถามไปให้กลุ่มประชากรทั้ง 3 กลุ่ม โดยทางไปรษณีย์ส่วนหนึ่ง และอีกส่วนหนึ่งได้นำไปให้ด้วยตนเอง และแบบสอบถามทุกชุดผู้วิจัยได้แนบซองปิดแสตมป์ไปให้ด้วย เพื่อให้ผู้กรอกแบบสอบถามส่งแบบสอบถามที่กรอกเรียบร้อยแล้ว ส่งคืนผู้วิจัยโดยทางไปรษณีย์ทั้งหมด ผู้วิจัยได้ส่งแบบสอบถามไปทั้งหมด 408 ฉบับ ได้รับแบบสอบถามคืนมา 353 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 86.52 แยกเป็น นายอำเภอ 110 ฉบับ ศึกษาธิการอำเภอ 121 ฉบับ หัวหน้าหมวดการศึกษาอำเภอ 122 ฉบับ

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ ใช้วิธีหาค่าร้อยละจากกลุ่มประชากรที่ตอบแบบสอบถามทั้ง 3 กลุ่ม โดยพิจารณาจำแนกตาม วุฒิทางการศึกษา อายุ อายุราชการ ระยะเวลาดำรงตำแหน่งในปัจจุบัน พร้อมทั้งแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาและอุปสรรคในการปฏิบัติงานการบริหารการศึกษาทั้ง 6 ด้าน โดยเสนอข้อมูลในรูปตารางวิเคราะห์หาค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ของประชากรทั้ง 3 กลุ่ม

รวมทั้งสรุปรวบรวมปัญหาและอุปสรรคของแต่ละด้าน

สรุปผลการวิจัย

เกี่ยวกับข้อมูลส่วนตัวและบทบาทของนายอำเภอในการบริหารการศึกษาประชาบาล ทั้ง 6 ด้าน คือ การวางแผนงาน การวินิจฉัยสั่งการ การบริหารงานบุคคล การบริหารงานวิชาการ การบริหารงานการเงิน การติดตามและประเมินผลการปฏิบัติงาน สามารถสรุปผลการวิจัย อภิปราย และเสนอแนะได้ดังนี้

1. ข้อมูลส่วนตัวของประชากรที่ตอบแบบสอบถาม

1.1 วุฒิทางการศึกษา ปรากฏว่าประชากรส่วนใหญ่มีวุฒิปริญญาตรีมากที่สุด ถึงร้อยละ 47.88 ของทั้ง 3 กลุ่ม เมื่อคิดเฉพาะแต่ละกลุ่มจะมีนายอำเภอร้อยละ 50.00 ศึกษาธิการอำเภอร้อยละ 52.07 หัวหน้าหมวดการศึกษาอำเภอร้อยละ 41.80 รองลงมาได้แก่วุฒิต่ำกว่าปริญญาตรีคิดเป็นร้อยละ 41.64 ของทั้ง 3 กลุ่ม เมื่อคิดเฉพาะแต่ละกลุ่มจะมีนายอำเภอร้อยละ 24.55 ศึกษาธิการอำเภอร้อยละ 42.14 หัวหน้าหมวดการศึกษาอำเภอร้อยละ 56.56 รองลงมาได้แก่วุฒิปริญญาโทคิดเป็นร้อยละ 10.48 ของทั้ง 3 กลุ่ม เมื่อคิดเฉพาะแต่ละกลุ่มจะมีนายอำเภอร้อยละ 25.45 ศึกษาธิการอำเภอร้อยละ 5.79 หัวหน้าหมวดการศึกษาอำเภอร้อยละ 1.64 ส่วนวุฒิปริญญาเอกไม่มี แต่เป็นที่น่าสังเกตว่าเมื่อพิจารณาประชากรแต่ละกลุ่มแล้วจะเห็นว่า นายอำเภอมีวุฒิปริญญาตรีมากที่สุด รองลงมาได้แก่วุฒิปริญญาโท และหัวหน้าหมวดการศึกษาอำเภอมีวุฒิต่ำกว่าปริญญาตรีมากที่สุด รองลงมาได้แก่วุฒิปริญญาตรี และเมื่อมองดูในแนวโน้มแล้วจะเห็นว่านายอำเภอมีวุฒิทางการศึกษาสูงกว่ากลุ่มอื่น รองลงมาได้แก่ศึกษาธิการอำเภอ และต่ำสุดได้แก่หัวหน้าหมวดการศึกษาอำเภอ สรุปได้ว่าประชากรทั้ง 3 กลุ่ม ส่วนใหญ่มีวุฒิปริญญาตรี

1.2 อายุ ปรากฏว่าประชากรส่วนใหญ่มีช่วงอายุกระจายอยู่ตั้งแต่ 35-54 ปี โดยเฉพาะนายอำเภอมีอายุอยู่ระหว่าง 45-54 ปีมากที่สุด และอายุระหว่าง 25-34 ปี มีน้อยที่สุด ศึกษาธิการอำเภอ มีอายุอยู่ระหว่าง 35-44 ปีมากที่สุด และอายุระหว่าง 25-34 ปีมีน้อยที่สุด หัวหน้าหมวดการศึกษาอำเภอ มีอายุอยู่ระหว่าง 35-44 ปี

มากที่สุด และอายุระหว่าง 25-34 ปีน้อยที่สุด พอจะสรุปได้ว่า กลุ่มนายอำเภอส่วนใหญ่มีอายุสูงกว่า กลุ่มศึกษานิเทศก์อำเภอและกลุ่มหัวหน้าหมวดการศึกษาอำเภอ โดยส่วนรวมแล้ว กล่าวได้ว่า ผู้บริหารการศึกษาส่วนใหญ่มีอายุอยู่ในเกณฑ์มาก และผู้บริหารที่มีอายุต่ำกว่า 25 ปีไม่มีเลย

1.3 อายุราชการ ปรากฏว่าประชากรส่วนใหญ่มีช่วงอายุราชการกระจายอยู่ตั้งแต่ 11-31 ปีขึ้นไปมากที่สุด โดยเฉพาะนายอำเภอมีช่วงอายุราชการตั้งแต่ 31 ปีขึ้นไปมากที่สุด และช่วงอายุราชการระหว่าง 5-10 ปีน้อยที่สุด ศึกษาธิการอำเภอมีช่วงอายุราชการระหว่าง 11-15 ปีมากที่สุด และช่วงอายุราชการต่ำกว่า 6 ปีมีน้อยที่สุด หัวหน้าหมวดการศึกษาอำเภอมีช่วงอายุราชการระหว่าง 16-20 ปีมากที่สุด และมีช่วงอายุราชการระหว่าง 6-10 ปีน้อยที่สุด จึงพอสรุปได้ว่าประชากรส่วนใหญ่มีอายุราชการกระจายระหว่าง 11 ปีถึง 31 ปีขึ้นไปมากที่สุด และอายุราชการต่ำกว่า 10 ปีมีน้อยที่สุด จึงนับว่าเป็นผู้บริหารการศึกษาที่มีอายุราชการอยู่ในเกณฑ์มาก

1.4 ระยะเวลาที่ดำรงตำแหน่ง ปรากฏว่าระยะเวลาในการดำรงตำแหน่งในปัจจุบันของประชากรส่วนใหญ่ต่ำกว่า 6 ปีมีมากที่สุด และตั้งแต่ 16 ปีขึ้นไปมีน้อยที่สุด เป็นที่น่าสังเกตว่าผู้บริหารการศึกษาประจำตำบลมีระยะเวลาในการดำรงตำแหน่งผู้บริหารการศึกษาอยู่ในระยะเวลาอันสั้น คือ ส่วนมากไม่เกิน 10 ปี จึงสรุปได้ว่า ประชากรส่วนใหญ่มีระยะเวลาดำรงตำแหน่งที่เกี่ยวกับการบริหารการศึกษาประจำตำบลไม่เกิน 10 ปี

2. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับบทบาทของนายอำเภอในการบริหารการศึกษาประจำตำบลในภาคเหนือ ในบทบาทบริหารงานทั้ง 6 ด้าน ตามความคิดเห็นของกลุ่มนายอำเภอ กลุ่มศึกษานิเทศก์อำเภอ กลุ่มหัวหน้าหมวดการศึกษาอำเภอ พอสรุปผลการวิเคราะห์บทบาทในงานแต่ละด้านได้ดังนี้

2.1 การวางแผนงาน บทบาทเกี่ยวกับเรื่องนี้ กลุ่มนายอำเภอมีความคิดเห็นวายนายอำเภอมีบทบาทในเรื่องการวางแผนงานอยู่ในเกณฑ์มาก โดยเฉพาะข้อ 6. "นายอำเภอได้จัดให้ทำแผนงานในการก่อสร้างหรือต่อเติมอาคารเรียนได้เพียงพอกับปริมาณนักเรียนที่เพิ่มขึ้นเพียงใด" กลุ่มนายอำเภอมีความเห็นว่าได้มีบทบาทมากกว่าเรื่องอื่น ๆ ในด้านการวางแผนงาน ส่วนกลุ่มหัวหน้าหมวดการศึกษาอำเภอมีความคิดเห็นแยกเป็นสอง

ทางคือ ทั้งมีความคิดเห็นสอดคล้องและขัดแย้ง ข้อที่เห็นสอดคล้องกับนายอำเภอ คือ ข้อ 3 "นายอำเภอได้จัดทำแผนดำเนินงานในด้านการศึกษาให้สอดคล้องกับนโยบายของจังหวัดโค" ข้อ 4 "นายอำเภอได้จัดทำแผนงานเพื่อกำหนดอัตรากำลังของครูแต่ละโรงเรียนในความรับผิดชอบเพียงโค" ข้อ 6 และข้อ 7 "นายอำเภอได้จัดให้มีโครงการเพื่อปฏิบัติงานตามแผนที่วางไว้เพียงโค" ส่วนข้ออื่นมีความเห็นขัดแย้ง คือมีความเห็นว่านายอำเภอมิมีบทบาทอยู่ในเกณฑ์น้อย แต่สำหรับกลุ่มศึกษาธิการอำเภอมองมีความเห็นขัดแย้งกับกลุ่มนายอำเภอทุกข้อ คือมีความคิดเห็นว่านายอำเภอมิมีบทบาทอยู่ในเกณฑ์น้อย สรุปได้ว่าในเรื่องนี้ นายอำเภอมีความเห็นว่ามิมีบทบาทอยู่ในเกณฑ์มาก แต่ศึกษาธิการอำเภอและหัวหน้าหมวดการศึกษาอำเภอมีความคิดเห็นว่านายอำเภอมิมีบทบาทอยู่ในเกณฑ์น้อย เมื่อรวมความคิดเห็นของประชากรทั้ง 3 กลุ่มมีความคิดเห็นว่านายอำเภอมิมีบทบาทในด้านการวางแผนงานอยู่ในเกณฑ์น้อย

2.2 การวินิจฉัยสั่งการ บทบาทของนายอำเภอในเรื่องนี้ กลุ่มนายอำเภอมีความคิดเห็นว่า นายอำเภอมิมีบทบาทอยู่ในเกณฑ์มาก ซึ่งเป็นความคิดเห็นที่มีความสอดคล้องกับกลุ่มหัวหน้าหมวดการศึกษาอำเภอ ส่วนกลุ่มศึกษาธิการอำเภอมองมีความเห็นสอดคล้องกับนายอำเภอในบางเรื่อง ได้แก่ ข้อ 9 "ในการตัดสินใจสั่งการด้านการศึกษา นายอำเภอได้ยึดถือกฎหมายและระเบียบข้อบังคับเพียงโค" ข้อ 11 "เมื่อได้วินิจฉัยสั่งการแล้ว นายอำเภอได้รับความร่วมมือในการปฏิบัติเพียงโค" ข้อ 12 "เมื่อวินิจฉัยสั่งการไปแล้วนายอำเภอมิมีบทบาทที่เกื้อหนุนเพียงโค" ข้อ 13 "เมื่อวินิจฉัยสั่งการไปแล้ว นายอำเภอมักจะได้รับความช่วยเหลือจากผู้บังคับบัญชาเพียงโค" และข้อ 15 "นายอำเภอมิมีบทบาทในการตัดสินใจเกี่ยวกับการจัดการศึกษาประชาบาลเพียงโค" ส่วนข้ออื่นมีความเห็นขัดแย้ง คือมีความเห็นว่านายอำเภอมิมีบทบาทอยู่ในเกณฑ์น้อย สรุปได้ว่า นายอำเภอและหัวหน้าหมวดการศึกษาอำเภอมีความเห็นตรงกันว่า นายอำเภอมิมีบทบาทอยู่ในเกณฑ์มาก แต่ศึกษาธิการอำเภอมีความเห็นว่านายอำเภอมิมีบทบาทอยู่ในเกณฑ์น้อย โดยเฉพาะข้อ 13 ประชากรทุกกลุ่มมีความคิดเห็นตรงกันว่าน้อยที่สุด ซึ่งแสดงว่าผู้บังคับบัญชาระดับสูงได้ไว้วางใจนายอำเภอมากพอสมควร และเมื่อรวมความคิดเห็นของประชากรทั้ง 3 กลุ่ม มีความคิดเห็นว่านายอำเภอมิมีบทบาทในด้านการวินิจฉัยสั่งการอยู่ในเกณฑ์มาก

2.3 การบริหารงานบุคคล บทบาทเกี่ยวกับเรื่องนี้ กลุ่มนายอำเภอมีความเห็นว่า นายอำเภอมักมีบทบาทอยู่ในเกณฑ์มาก โดยเฉพาะขอ 22 "ในการพิจารณาว่าเห็นใจความชอบประจำปีของครูประจำตำบล นายอำเภอหลีกเลี่ยงการใช้ความสัมพันธ์ส่วนตัวประกอบการพิจารณาเพียงใด" กลุ่มนายอำเภอเห็นว่ามักมีบทบาทมากที่สุด กลุ่มหัวหน้าหมวดการศึกษาอำเภอมีความคิดเห็นสอดคล้องกับกลุ่มนายอำเภอเกือบทุกเรื่อง ยกเว้นขอ 17 "นายอำเภอได้จัดให้มีการสำรวจปริมาณและความสามารถในการปฏิบัติงานของครูประจำตำบลเพียงใด และขอ 20 "นายอำเภอได้สนับสนุนการจัดสวัสดิการด้านต่าง ๆ ให้แก่ครูประจำตำบลเพียงใด" ทั้ง 2 ข้อนี้มีความเห็นขัดแย้งว่านายอำเภอมักมีบทบาทอยู่ในเกณฑ์น้อย และสำหรับกลุ่มศึกษานิเทศก์อำเภอมีความคิดเห็นแยกเป็น 2 ทาง คือทั้งเหมือนและขัดแย้งกัน เรื่องที่มีความคิดเห็นสอดคล้องกับนายอำเภอว่า มีบทบาทอยู่ในเกณฑ์มาก ได้แก่ขอ 21 "ในการพิจารณาให้ครูประจำตำบลได้เลื่อนตำแหน่งสูงขึ้น นายอำเภอยึดหลักเกณฑ์และแนวปฏิบัติที่ถูกต้องเหมาะสมเพียงใด" ขอ 22 ขอ 23 "ในการสับเปลี่ยนครูประจำตำบลภายในอำเภอหลีกเลี่ยงการใช้ความสัมพันธ์ด้านส่วนตัวประกอบการพิจารณาเพียงใด" ขอ 24 "ในการโอนย้ายครูประจำตำบล นายอำเภอได้มีส่วนร่วมในการพิจารณาเพียงใด" และขอ 25 "นายอำเภอได้จัดให้มีการกวดขันให้ครูประจำตำบลปฏิบัติตามระเบียบวินัยโดยเคร่งครัดเพียงใด" ส่วนนอกนั้นมีความเห็นขัดแย้งว่านายอำเภอมักมีบทบาทอยู่ในเกณฑ์น้อย และเมื่อรวมเฉลี่ยเกี่ยวกับเรื่องนี้กลุ่มศึกษานิเทศก์อำเภอมีความเห็นว่านายอำเภอมักมีบทบาทอยู่ในเกณฑ์น้อย สรุปได้ว่า กลุ่มนายอำเภอและกลุ่มหัวหน้าหมวดการศึกษาอำเภอมีความคิดเห็นเหมือนกันว่านายอำเภอมักมีบทบาทอยู่ในเกณฑ์มาก แต่กลุ่มศึกษานิเทศก์อำเภอมีความคิดเห็นขัดแย้งว่านายอำเภอมักมีบทบาทอยู่ในเกณฑ์น้อย เมื่อรวมความคิดเห็นของประชากรทั้ง 3 กลุ่ม มีความคิดเห็นว่านายอำเภอมักมีบทบาทในด้านการบริหารงานบุคคลอยู่ในเกณฑ์มาก

2.4 การบริหารงานวิชาการ บทบาทเกี่ยวกับเรื่องนี้ กลุ่มนายอำเภอมีความคิดเห็นว่านายอำเภอมักมีบทบาทอยู่ในเกณฑ์มาก โดยเฉพาะขอ 34 "ในการบริหารงานวิชาการนายอำเภอได้จัดให้มีการประสานงานระหว่างหมวดศึกษากับสำนักงานศึกษานิเทศก์อำเภอเพียงใด" มีความเห็นว่าได้มีบทบาทมากกว่าข้ออื่น ๆ สำหรับกลุ่มหัวหน้าหมวดการศึกษาอำเภอมีความเห็นขัดแย้งกับนายอำเภอมักมีบทบาทอยู่ในเกณฑ์น้อย นอกจากขอ 28

"นายอำเภอได้แนะนำให้โรงเรียนประชาบาลกำหนดเป้าหมายและวัตถุประสงค์ของโรงเรียนให้ชัดเจนเพียงใด" ข้อ 32 "นายอำเภอได้สนับสนุนให้มีการอบรมครูประจำการเพื่อเพิ่มพูนความรู้และประสบการณ์ด้านการสอนเพียงใด" และข้อ 34 ทั้ง 4 ข้อนี้กลุ่มหัวหน้าหมวดการศึกษาอำเภอมีความเห็นว่ามึบพาทอยู่ในเกณฑ์มาก แต่กลุ่มศึกษาธิการอำเภอมีความคิดเห็นขัดแย้งกับกลุ่มนายอำเภอทุกข้อ โดยเฉพาะข้อ 31 "นายอำเภอได้จัดให้มีการนำผลการสอบปลายปีมาวิเคราะห์เพื่อปรับปรุงคุณภาพการศึกษาของอำเภอเพียงใด" ข้อนี้กลุ่มศึกษาธิการอำเภอมีพบบาทน้อยที่สุด สรุปได้ว่า กลุ่มนายอำเภอมีความคิดเห็นว่านายอำเภอมีพบบาทอยู่ในเกณฑ์มาก แต่กลุ่มศึกษาธิการอำเภอและกลุ่มหัวหน้าหมวดการศึกษาที่มีความคิดเห็นว่า นายอำเภอมีพบบาทอยู่ในเกณฑ์น้อย เมื่อรวมความคิดเห็นของประชากรทั้ง 3 กลุ่ม มีความคิดเห็นว่านายอำเภอมีพบบาทในด้านการบริหารวิชาการอยู่ในเกณฑ์น้อย

2.5 การบริหารการเงิน บพพาทเกี่ยวกับเรื่องนี้ กลุ่มนายอำเภอมีความคิดเห็นว่า นายอำเภอมีพบบาทอยู่ในเกณฑ์มาก โดยเฉพาะข้อ 41 "การตรวจรับวัสดุครุภัณฑ์และงานก่อสร้างนายอำเภอปฏิบัติตามระเบียบเพียงใด" มีความเห็นว่านายอำเภอมีพบบาทมากที่สุด และกลุ่มหัวหน้าหมวดการศึกษาอำเภอ มีความคิดเห็นสอดคล้องกับกลุ่มนายอำเภอว่านายอำเภอมีพบบาทอยู่ในเกณฑ์มาก แต่สำหรับกลุ่มศึกษาธิการอำเภอมีความคิดเห็นตรงกันข้ามกับกลุ่มนายอำเภอว่านายอำเภอมีพบบาทอยู่ในเกณฑ์น้อยทุกข้อ นอกจากข้อ 41 เพียงข้อเดียวที่มีความตรงกัน และรวมทั้งหมดแล้วกลุ่มศึกษาธิการอำเภอมีความเห็นว่ามึบพาทอยู่ในเกณฑ์น้อย สรุปได้ว่า กลุ่มนายอำเภอและกลุ่มหัวหน้าหมวดการศึกษาอำเภอมีความคิดเห็นว่านายอำเภอมีพบบาทอยู่ในเกณฑ์มาก แต่กลุ่มศึกษาธิการอำเภอมีความคิดเห็นขัดแย้งว่านายอำเภอมีพบบาทอยู่ในเกณฑ์น้อย เมื่อรวมความคิดเห็นของประชากรทั้ง 3 กลุ่ม มีความคิดเห็นว่านายอำเภอมีพบบาทอยู่ในเกณฑ์มาก

2.6 การติดตามและประเมินผลการปฏิบัติงาน บพพาทเกี่ยวกับเรื่องนี้ กลุ่มนายอำเภอมีความคิดเห็นว่านายอำเภอมีพบบาทอยู่ในเกณฑ์มาก โดยเฉพาะข้อ 47 "นายอำเภอได้นำผลการปฏิบัติงานที่ได้จากการตรวจเยี่ยมของพนักงานเจ้าหน้าที่มาประกอบการพิจารณาว่าเห็นสมควรของครุประจำปีเพียงใด" นายอำเภอมีพบบาทมากกว่าข้ออื่นๆ

แต่กลุ่มศึกษาธิการอำเภอและกลุ่มหัวหน้าหมวดการศึกษาอำเภอมีความคิดเห็นสอดคล้องกันว่านายอำเภอมีบทบาทอยู่ในเกณฑ์น้อยทุกข้อ นอกจากข้อ 49 "มีการวิเคราะห์วิจัยรายงานผลการปฏิบัติงานของโรงเรียนเพื่อการปรับปรุงแก้ไขเพียงใด" ข้อนี้กลุ่มศึกษาธิการอำเภอมีความเห็นว่า นายอำเภอมีบทบาทน้อยที่สุด สรุปได้ว่า กลุ่มนายอำเภอมีความคิดเห็นว่านายอำเภอมีบทบาทอยู่ในเกณฑ์มาก แต่กลุ่มศึกษาธิการอำเภอและกลุ่มหัวหน้าหมวดการศึกษาอำเภอ มีความคิดเห็นขัดแย้งว่านายอำเภอมีบทบาทในด้านการติดตามและประเมินผลอยู่ในเกณฑ์น้อย

สำหรับปัญหาและอุปสรรคในการบริหารการศึกษาประชาบาลของนายอำเภอ ประชากรทั้ง 3 กลุ่ม ได้แสดงความคิดเห็นพอสรุปได้ดังนี้ นายอำเภอมีภารกิจมาก มีเวลาสำหรับบริหารการศึกษาประชาบาลไม่มากเท่าที่ควร ขาดความคล่องตัวในการบริหารการศึกษาประชาบาล งบประมาณดำเนินงานไม่เพียงพอ ขาดเจ้าหน้าที่ที่มีความรู้ความสามารถช่วยปฏิบัติงาน ขาดการประสานงานระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

อภิปรายผลและขอเสนอแนะ

จากผลการวิจัย เรื่องบทบาทของนายอำเภอในการบริหารการศึกษาประชาบาล ในภาคเหนือ ทำให้ทราบข้อเท็จจริงและปัญหาในการบริหารการศึกษาหลายประการ คือ

1. เกี่ยวกับข้อมูลส่วนตัวของผู้บริหารการศึกษา พบว่า ผู้บริหารการศึกษาประชาบาลในภาคเหนือ มีอายุค่อนข้างมาก มีอายุราชการค่อนข้างมาก มีระยะเวลาดำรงตำแหน่งทางบริหารการศึกษาอยู่ในเกณฑ์น้อย และมีวุฒิโดยเฉลี่ยอยู่ในเกณฑ์สูง คือ ระดับปริญญาตรี โดยเฉพาะกลุ่มนายอำเภอร้อยละ 50.00 มีวุฒิปริญญาตรีร้อยละ 25.45 มีวุฒิปริญญาโทร้อยละ 24.55 มีวุฒิต่ำกว่าปริญญาตรี นับว่าผู้ดำรงตำแหน่ง นายอำเภอส่วนใหญ่มีวุฒิสสูง ซึ่งตรงกันข้ามกับกลุ่มหัวหน้าหมวดการศึกษาอำเภอ คือ มีวุฒิต่ำกว่าปริญญาตรีถึงร้อยละ 56.56 และเมื่อเปรียบเทียบกับกลุ่มศึกษาธิการอำเภอแล้วจะเห็นว่า กลุ่มศึกษาธิการอำเภอมีวุฒิทางการศึกษาสูงกว่า คือ ร้อยละ 52.07 มีวุฒิปริญญาตรี นับว่าหัวหน้าหมวดการศึกษาอำเภอส่วนใหญ่มีวุฒิทางการศึกษาอยู่ในระดับต่ำ ซึ่งเป็นสถิติที่ไม่น่า

พอใจนัก การที่ผู้บริหารการศึกษามีวุฒิค่าอาจเป็นสาเหตุทำให้เกิดปัญหาในการบริหารการศึกษาได้ เพราะปัจจุบันนี้ครูใหญ่ผู้บริหารโรงเรียนประชาบาล ตลอดจนครูประชาบาลผู้ทำหน้าที่สอนมีแนวโน้มที่มีวุฒิปริญญาตรีจำนวนเพิ่มขึ้น อาจจะทำให้หมดความเชื่อถือในตัวหัวหน้าหมวดการศึกษาอำเภอ เพราะเห็นว่ามีวุฒิค่ากว่าตน ขอมทำให้เกิดผลต่อประสิทธิภาพในการบริหารการศึกษาประชาบาล และศึกษาธิการอำเภอก็เช่นเดียวกัน คือ ยังมีวุฒิค่ากว่าปริญญาตรีถึงร้อยละ 42.14 ส่วนนายอำเภอคงจะไม่มีปัญหามากนัก เพราะมีวุฒิค่ากว่าปริญญาตรีเพียงร้อยละ 24.55 เท่านั้น ผู้ที่ทำหน้าที่บริหารการศึกษาระดับสูง เช่นนี้ควรจะต้องมีวุฒิปริญญาตรีเป็นอย่างต่ำ

อนึ่ง จากผลการวิจัยพบว่า ประชากรส่วนใหญ่มีระยะเวลาดำรงตำแหน่งในปัจจุบันต่ำกว่า 6 ปี อาจทำให้มองเห็นว่าผู้บริหารการศึกษาประชาบาลยังมีประสบการณ์ในด้านการจัดการศึกษาประชาบาลน้อย จึงอาจเป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้การจัดการศึกษาประชาบาลไม่บังเกิดประสิทธิภาพและคุณภาพเท่าที่ควร

อย่างไรก็ตาม สาเหตุบางประการที่ทำให้ระยะเวลาการดำรงตำแหน่งต่ำเป็นเพราะคนที่จะเป็นนายอำเภอได้จะได้รับการคัดเลือกและผ่านขั้นตอนของงานระดับต่าง ๆ ตามเกณฑ์ของกระทรวงมหาดไทย และหัวหน้าหมวดการศึกษาอำเภอก็ได้เริ่มให้มีตำแหน่งนี้ขึ้นในช่วงระยะเพียง 8 ปีย้อนหลังเท่านั้น

2. เกี่ยวกับบทบาทและหน้าที่ความรับผิดชอบของนายอำเภอนั้น ปรากฏว่าอำนาจเด็ดขาดในการบริหารการศึกษาประชาบาล กฎหมายได้มอบอำนาจใ้หน้อยมาก ส่วนใหญ่ขึ้นอยู่กับจังหวัดหรือกระทรวง จึงทำให้เกิดความยุ่งยากและเกิดความไม่คล่องตัวในการปฏิบัติงาน ส่วนบทบาทของนายอำเภอในการบริหารงานทั้ง 6 ด้าน คือ การวางแผนงาน การวินิจฉัยสั่งการ การบริหารงานบุคคล การบริหารงานวิชาการ การบริหารการเงิน การติดตามและประเมินผลการปฏิบัติงานนั้น พอสรุปได้ดังนี้

2.1 เกี่ยวกับบทบาทของนายอำเภอในด้านการวางแผนงาน ตามความคิดเห็นของกลุ่มนายอำเภอ กลุ่มศึกษาธิการอำเภอ และกลุ่มหัวหน้าหมวดการศึกษาอำเภอ จากผลของการวิจัยพบว่า กลุ่มนายอำเภอมีความคิดเห็นว่านายอำเภอมีบทบาทและได้ปฏิบัติอยู่ในเกณฑ์มาก แต่กลุ่มศึกษาธิการอำเภอและกลุ่มหัวหน้าหมวดการศึกษาอำเภอ มีความคิด

เห็นสอดคล้องกันว่านายอำเภอมีบทบาทและได้ปฏิบัติอยู่ในเกณฑ์น้อย แต่อย่างไรก็ตาม การจัดการศึกษาประชาบาล เป็นงานจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานเบื้องต้นให้กับประชาชนในท้องถิ่นต่าง ๆ ทั่วประเทศ การที่จะยกระดับคุณภาพของประชาชนให้สูงขึ้นนั้น จะต้องเริ่มจากระดับประถมศึกษา ดังนั้น การที่จะทำให้การศึกษาประชาบาลมีประสิทธิภาพ จำเป็นต้องมีการวางแผนดำเนินงานที่ดี ผู้วิจัยมีความเห็นว่านายอำเภอควรจะมีบทบาทดังนี้

ก. นายอำเภอควรมีความสนใจในเรื่องการวางแผนงานการศึกษาประชาบาล การวางแผนงานเป็นเครื่องมือช่วยในการตัดสินใจถึงสิ่งที่จะเกิดขึ้นในอนาคต ทั้งในระยะสั้นระยะกลางและระยะยาว แผนงานที่ดีควรจะเป็นแผนงานที่สามารถนำไปปฏิบัติและก่อให้เกิดประโยชน์ อาษา เมฆสวรรค์ กล่าววว่า แผนงานคือรากฐานสำคัญของการปฏิบัติงาน การปฏิบัติงานโดยไม่มีแผนย่อมหวังผลสำเร็จตามความมุ่งหมายได้ยาก¹ นายอำเภอเป็นบุคคลที่มีบทบาทและมีความสำคัญต่อการบริหารการศึกษาประชาบาลตามกฎหมาย นายอำเภอจึงควรจะต้องมีการวางแผนในการบริหารการศึกษาประชาบาลในระดับอำเภอ เพื่อให้บรรลุผลตามเป้าหมายที่วางไว้

ข. นายอำเภอควรจะทำหน้าที่เป็นผู้ประสานแผนงาน เนื่องจากการจัดการศึกษาประชาบาลยังอยู่ในความรับผิดชอบของกระทรวงมหาดไทย กับกระทรวงศึกษาธิการ อันมีหัวหน้าหมวดการศึกษาอำเภอรับผิดชอบงานฝ่ายธุรการ และศึกษาธิการอำเภอรับผิดชอบงานฝ่ายวิชาการ ทั้งสองฝ่ายต่างก็อยู่ภายใต้การควบคุมและความรับผิดชอบของนายอำเภอ เป็นผู้ช่วยนายอำเภอในการบริหารการศึกษาประชาบาล นายอำเภอควรจะสนับสนุนให้แต่ละฝ่ายจัดทำแผนงานบริหารการศึกษาประชาบาลที่ตนรับผิดชอบ และพร้อมกันนั้นนายอำเภอก็ทำหน้าที่ประสานแผนงาน ตลอดจนควบคุมและตรวจสอบการปฏิบัติตามแผนที่วางไว้ เพื่อให้การดำเนินการบริหารการศึกษาประชาบาลดำเนินไปด้วยดี อาษา เมฆสวรรค์ กล่าววว่า ในการที่จะบริหารงานให้สำเร็จลุล่วงไปด้วยดีนั้น ผู้ที่ทำหน้าที่เป็นผู้บังคับบัญชาทุกคนจึงมีหน้าที่ต้องวางแผนสำหรับปฏิบัติและให้ผู้อยู่บังคับบัญชาปฏิบัติ และงานที่จะสำเร็จตาม -

¹กรมการปกครอง, หลักการบริหาร (พระนคร : โรงพิมพ์ส่วนท้องถิ่น, 2507), หน้า 39.

วัตถุประสงค์ที่วางไว้นั้น ผู้เป็นหัวหน้างานจะต้องวางแผนงาน สั่งการและมอบหมายการงาน จัดให้มีการประสานงาน พร้อมทั้งตรวจสอบควบคุมและประเมินผลงานเป็นระยะว่า งานใด คำนึงไปตามแผนและสำเร็จเรียบร้อยไปแล้วเพียงใด¹

ค. นายอำเภอควรวางแผนงานปรับปรุงโรงเรียนประชาบาลให้เป็น โรงเรียนชุมชน การศึกษาประชาบาลเป็นรากฐานเบื้องต้น ในการพัฒนาการด้านอื่น ๆ ประชาชนส่วนใหญ่อาศัยอยู่ในท้องถิ่นชนบท การจัดการศึกษาควรจะสนองความต้องการของ ประชาชน โดยให้ประชาชนได้มีโอกาสเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของท้องถิ่นของ ตนเอง นายอำเภอควรวางแผนปรับปรุงโรงเรียนประชาบาลให้เป็นโรงเรียนชุมชนให้ มากที่สุดเท่าที่จะทำได้ ทั้งนี้เพื่อให้สอดคล้องกับนโยบายส่งเสริมการศึกษาท้องถิ่นของ กระทรวงมหาดไทยขอหนึ่งที่ว่า ส่งเสริมให้ประชาชนเห็นความสำคัญของการศึกษาและเข้า มามีส่วนช่วยเหลือการศึกษาของท้องถิ่นให้มากที่สุด²

ง. การจัดทำแผนงานบริหารการศึกษาประชาบาลระดับจังหวัด ควรจะ ได้ให้นายอำเภอหรือเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องของระดับอำเภอ เข้าร่วมวางแผนงานด้วย เพราะ ผู้บริหารกับอำเภอยอมรับสภาพและทราบข้อมูลรายละเอียดดี และจะทำให้การวางแผนงาน ของอำเภอและจังหวัดมีความสัมพันธ์ต่อเนื่องกันอีกด้วย

2.2 เกี่ยวกับบทบาทของนายอำเภอในด้านการวินิจฉัยสั่งการ ตามความ คิดเห็นของกลุ่มนายอำเภอ กลุ่มศึกษาธิการอำเภอ และกลุ่มหัวหน้าหมวดการศึกษาอำเภอ จากผลของการวิจัยพบว่า กลุ่มนายอำเภอและกลุ่มหัวหน้าหมวดการศึกษาอำเภอ มีความคิด เห็นสอดคล้องกันว่า นายอำเภอมีบทบาทอยู่ในเกณฑ์มาก ส่วนกลุ่มศึกษาธิการอำเภอมีความ คิดเห็นขัดแย้งว่า นายอำเภอมีบทบาทอยู่ในเกณฑ์น้อย และในเรื่องนี้ประชากรทุกกลุ่มมีความ คิดเห็นตรงกันเพียงข้อเดียว คือ "เมื่อนายอำเภอสั่งการไปแล้วนายอำเภอมักจะไ้รับคำ

¹กรมการปกครอง, หลักการบริหาร (พระนคร : โรงพิมพ์สวนทองถิ่น, 2507), หน้า 41.

²กรมการปกครอง, การศึกษาประชาบาล 2521 (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์สวนทองถิ่น, 2521), หน้า 9.

หักท้วงจากผู้บังคับบัญชาเพียงใด" ประชากรทุกกลุ่มมีความเห็นว่อย่างน้อยที่สุด แสดงว่าการวินิจฉัยสั่งการของนายอำเภอได้ยึดหลักการพอสมควร ผู้วิจัยมีความคิดเห็นว่า

ก. การวินิจฉัยสั่งการเกี่ยวกับงานประจำ การตัดสินใจสั่งการของนายอำเภอควรเป็นไปในลักษณะ 2 ทาง คือ ใหญ่สั่งและผู้รับคำสั่งมีโอกาสซักถามและตอบคำถามซึ่งกันและกัน เพื่อให้เข้าใจในคำสั่งและปฏิบัติตามคำสั่งได้อย่างถูกต้อง การวินิจฉัยสั่งการควรให้ละเอียดและชัดเจน การตัดสินใจสั่งการควรเป็นเรื่องที่ไม่เกินความสามารถของผู้ปฏิบัติ โดยพิจารณาถึงความรู้ความสามารถ พร้อมทั้งระยะเวลาในการปฏิบัติ และอุปสรรคที่ไข่ประกอบในการปฏิบัติ

ข. การวินิจฉัยสั่งการโดยอาศัยขอบข่ายทางกฎหมาย การวินิจฉัยสั่งการของนายอำเภอ ควรจะยึดกฎเกณฑ์ กฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับ คำสั่ง และแบบแผนการปฏิบัติ ตลอดจนข้อเท็จจริง เพื่อให้การวินิจฉัยสั่งการนั้นเป็นไปด้วยความถูกต้องและมีเหตุผล และเกิดผลดีต่อการบริหารการศึกษาประชาบาล

ค. การวินิจฉัยสั่งการโดยอาศัยขอบข่ายทางสังคม การวินิจฉัยสั่งการในบางครั้งมีความจำเป็นต้องอาศัยระบบคุณธรรมและค่านิยมของสังคม ประกอบการวินิจฉัยสั่งการด้วย เพราะวัฒนธรรมชนบรรมนิยมประเพณีของชุมชนในสังคมท้องถิ่นนั้น อาจมีอิทธิพลต่อการวินิจฉัยสั่งการ นพพงษ์ บุญจิตราคุลย์ กล่าวว่ การวินิจฉัยสั่งการ ผู้บริหารควรจะต้องศึกษาถึงแนวความคิดความเชื่อ คุณธรรมและระบบของค่านิยมในชุมชนที่เขายึดถือกัน ถ้าหากเราทำตัวไม่สนใจในเรื่องดังกล่าว เราอาจจะเผชิญกับปัญหาทาง ๆ เพราะว่าการตัดสินใจสั่งการของเราจะต้องได้รับการยอมรับของชุมชน การดำเนินชีวิตของชุมชนย่อมมีอิทธิพลต่อการตัดสินใจอยู่มาก¹

¹นพพงษ์ บุญจิตราคุลย์, "การตัดสินใจสั่งการหรือการวินิจฉัยสั่งการ", หลักการบริหารการศึกษาทั่วไป (แผนกวิชาบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2522), หน้า 90-91. (อัครสำเนา).

ง. การใช้สื่อความหมายในการวินิจฉัยสั่งการ การวินิจฉัยสั่งการเป็นสิ่งที่ผู้บริหารไม่อาจหลีกเลี่ยงได้ เรื่องการสื่อความหมายเป็นต้นเหตุที่ทำให้เกิดการบริหารที่ไม่สมบูรณ์ ทำให้เกิดความไม่เข้าใจระหว่างผู้สั่งและผู้ปฏิบัติ ฉะนั้นเรื่องการศึกษาสื่อความหมายจึงมีความสำคัญ ผู้บริหารที่มีหน้าที่วินิจฉัยสั่งการจะต้องพึงระมัดระวังให้มาก ทั้งนี้เพื่อให้การวินิจฉัยสั่งการมีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

2.3 เกี่ยวกับบทบาทของนายอำเภอ ในด้านการบริหารงานบุคคล ตามความคิดเห็นของกลุ่มนายอำเภอ กลุ่มศึกษาธิการอำเภอ และกลุ่มหัวหน้าหมวดการศึกษาอำเภอ จากผลของการวิจัยพบว่า กลุ่มนายอำเภอและกลุ่มหัวหน้าหมวดการศึกษาอำเภอ มีความเห็นสอดคล้องกันว่า นายอำเภอมีบทบาทได้ปฏิบัติอยู่ในเกณฑ์มาก แต่กลุ่มศึกษาธิการอำเภอมีความเห็นว่านายอำเภอมีบทบาทและได้ปฏิบัติอยู่ในเกณฑ์น้อย เกี่ยวกับเรื่องนี้ ประชากรทุกกลุ่มมีความเห็นตรงกันว่า ในการพิจารณาให้ครูได้เลื่อนตำแหน่งสูงขึ้น ในการพิจารณาบำเหน็จความชอบประจำปี การสับเปลี่ยนครูภายในอำเภอ นายอำเภอได้ยึดหลักเกณฑ์ ระเบียบ กฎหมาย และข้อบังคับเป็นแนวในการปฏิบัติ แสดงว่านายอำเภอส่วนมากได้บริหารงานบุคคลโดยใช้หลักคุณธรรม และอีกเรื่องหนึ่งที่ประชากรทุกกลุ่มมีความเห็นตรงกัน คือ เห็นว่านายอำเภอไม่มีอำนาจเด็ดขาดเกี่ยวกับการบริหารงานบุคคล ส่วนมากจะต้องขอความเห็นชอบจากจังหวัดเกี่ยวกับเรื่องนี้ผู้วิจัยมีความคิดเห็นว่า

ก. ควรมอบอำนาจในการตัดสินใจสั่งการในการบริหารงานบุคคล ให้แก่นายอำเภอในเรื่องการเลื่อนตำแหน่งให้สูงขึ้น การย้ายและการสับเปลี่ยนครูภายในอำเภอ การพิจารณาความดีความชอบประจำปี การพิจารณาโทษทางวินัย เพราะนายอำเภอเป็นผู้บังคับบัญชาสูงสุดในระดับอำเภอ ยอมรับขอเท็จจริง จังหวัดควรจะเป็นเพียงคอยควบคุมการปฏิบัติงานของนายอำเภอให้เป็นไปด้วยความถูกต้องและยุติธรรม ทั้งนี้เพื่อความคล่องตัวในการบริหารการศึกษาประชาบาลในระดับอำเภอ

ข. การพิจารณาแต่งตั้ง เลื่อนตำแหน่งให้สูงขึ้น การพิจารณาบำเหน็จความชอบประจำปี การย้ายหรือสับเปลี่ยนครูภายในอำเภอ นายอำเภอควรจะได้กระทำในรูปคณะกรรมการ โดยให้เจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องกับการบริหารการศึกษาประชาบาลได้เข้าร่วมพิจารณา เพราะเจ้าหน้าที่เหล่านี้มีความเกี่ยวข้องกับโรงเรียน และทราบรายละเอียด

และรูสภาพการณ์ต่าง ๆ ที่ จะทำให้การพิจารณาี้ความเป็นธรรมยิ่งขึ้น และยังเป็น การ บำรุงขวัญในการปฏิบัติงานของครูคี่ขึ้น กรมการปกครองได้เสนอแนะแนวปฏิบัติไว้ว่า ใน การโยกย้ายครูนั้นควรจะได้มีการพิจารณากันโดยเปิดเผยในที่ประชุม โดยมีนายอำเภอ ศึกษาธิการอำเภอ ศึกษาธิการจังหวัด หัวหน้าส่วนการศึกษาจังหวัดศึกษานิเทศก์ และ หัวหน้าหมวดการศึกษาอำเภอ ร่วมแสดงความคิดเห็นเพื่อป้องกันความเสียหายและความ ไม่ยุติธรรมที่จะเกิดขึ้น¹

ค. การบริหารงานบุคคลระดับกลุ่มโรงเรียน นายอำเภอควรมอบ อำนาจให้ประธานกลุ่มโรงเรียนได้มีบทบาทในเรื่องการบริหารงานบุคคลในระดับกลุ่ม- โรงเรียนบ้างในบางเรื่อง โดยนายอำเภอเป็นเพียงคอยควบคุมตรวจสอบการปฏิบัติงาน ของประธานกลุ่มโรงเรียน ให้เป็นไปด้วยความถูกต้องและยุติธรรม ทั้งนี้จะทำให้การบริหาร การศึกษาระดับกลุ่มโรงเรียนมีความคล่องตัวและมีคุณภาพยิ่งขึ้น

ง. การสอบบรรจุ การแต่งตั้ง การโอนย้ายครู และการพิจารณาความดี ความชอบประจำปี จังหวัดควรจะได้ให้เจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องระดับอำเภอ ได้เข้าร่วมประชุม พิจารณาเพื่อชี้แจงข้อเท็จจริงและความต้องการของอำเภอ เพราะสภาพและความต้องการ ของแต่ละอำเภอย่อมไม่เหมือนกัน ถ้าจังหวัดจะรับฟังความคิดเห็นของอำเภอบ้าง การบริหาร การศึกษาประชาบาลก็จะดำเนินไปด้วยความเรียบร้อย

2.4 เกี่ยวกับบทบาทของนายอำเภอในด้านการบริหารงานวิชาการ ตาม ความคิดเห็นของกลุ่มนายอำเภอ กลุ่มศึกษาธิการอำเภอ และกลุ่มหัวหน้าหมวดการศึกษาอำเภอ จากผลของการวิจัยพบว่า กลุ่มนายอำเภอมีความคิดเห็นว่า นายอำเภอมีบทบาทและได้ปฏิบัติ อยู่ในเกณฑ์มาก แต่กลุ่มศึกษาธิการอำเภอและกลุ่มหัวหน้าหมวดการศึกษาอำเภอ มีความคิด เห็นสอดคล้องกันว่านายอำเภอมีบทบาทและได้ปฏิบัติอยู่ในเกณฑ์น้อย โดยเฉพาะในเรื่องการ นำผลการสอบปลายปีมาวิเคราะห์เพื่อปรับปรุงคุณภาพการศึกษาของอำเภอ ประชากรทุกกลุ่ม มีความเห็นว่านายอำเภอได้ปฏิบัติอยู่ในเกณฑ์น้อยกว่าเรื่องอื่น ๆ ผู้วิจัยมีความคิดเห็นว่า

¹กองการศึกษาประชาบาล กรมการปกครอง, "แนวทางปรับปรุงส่งเสริมการ ศึกษาประชาบาล", ระเบียบและกฎหมายการศึกษาประชาบาล 1-5 (กรกฎาคม - พฤศจิกายน 2512) : 18.

ก. งานวิชาการควรถือเป็นงานหลักของโรงเรียน ในการจัดการศึกษา ทั่วไปทุกระดับ วัตถุประสงค์ประการแรกก็เพื่อให้ผู้เรียนได้มีความรู้ความสามารถนำความรู้ ไปประกอบอาชีพได้ การบริหารโรงเรียนถึงแม้ว่าจะมีอาคารเรียน มีห้องเรียน มีครู และมีอุปกรณ์ต่าง ๆ อย่างเพียงพอ แต่ถ้าผู้บริหารโรงเรียนไม่เอาใจใส่ในเรื่องการเรียนการสอนให้เป็นที่ไปตามความมุ่งหมายของหลักสูตรแล้ว นับว่าการบริหารของโรงเรียนนั้นประสบความสำเร็จล้มเหลวอย่างสิ้นเชิง วิทยุ สาคร ได้ให้ความเห็นว่า ผู้บริหารการศึกษาควรรับผิดชอบ และเป็นผู้นำทางวิชาการ เพราะหน้าที่ของโรงเรียนและสถาบันทุกแห่งคือ การให้ความรู้แก่นักเรียนในด้านวิชาการ เป็นอันดับแรก¹

ข. ควรสนับสนุนการปฏิบัติงานด้านวิชาการ เนื่องจากงานวิชาการใน ระดับอำเภออยู่ในความรับผิดชอบของศึกษาธิการอำเภอ แต่ในทางปฏิบัติศึกษาธิการอำเภอ ส่วนใหญ่ไม่สามารถปฏิบัติงานด้านวิชาการได้อย่างเต็มที่ ทั้งนี้ด้วยสาเหตุหลายประการ เช่น ขาดงบประมาณสนับสนุนในการดำเนินการ ขาดความร่วมมือระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เป็นต้น นายอำเภอควรจะหาทางสนับสนุนให้ศึกษาธิการอำเภอได้ปฏิบัติงานวิชาการตาม หน้าที่และความรับผิดชอบอย่างเต็มความสามารถ ควรจัดให้มีการประสานงานทางวิชาการ ระหว่างสำนักงานศึกษาธิการอำเภอ กับสำนักงานหมวดการศึกษาอำเภอ เพื่อประสิทธิภาพ และประสิทธิผลในการบริหารงานวิชาการ

ค. ควรมีการจัดดำเนินการอบรมหรือสัมมนาทางวิชาการให้แก่ครูในแต่ละปี เพื่อเพิ่มพูนความรู้ในเรื่องต่าง ๆ ตามความจำเป็นและความเหมาะสม และมีการ ติดตามและประเมินผลหลังจากการอบรมหรือสัมมนาแล้ว ทั้งนี้เพื่อปรับปรุงในเรื่องการเรียน การสอนให้มีประสิทธิภาพและมีประสิทธิผลให้ดียิ่งขึ้น

ง. ควรจัดตั้งกลุ่มวิชาการในแต่ละกลุ่มโรงเรียน งานวิชาการเป็นเรื่อง ที่มีการเคลื่อนไหวและมีการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงทั้งในด้านเทคโนโลยีและนวัตกรรมอยู่ตลอดเวลา

¹วิทยุ สาคร, หลักบริหารการศึกษา, พิมพ์ครั้งที่ 2. (พระนคร : สำนักพิมพ์วัฒนาพานิช, 2516), หน้า 329.

เวลา นายอำเภอควรสนับสนุนส่งเสริมให้แต่ละกลุ่มโรงเรียนตั้งกลุ่มวิชาการขึ้นเพื่อ เป็น
แหล่งวิชาการและเป็นพี่เลี้ยงโรงเรียนภายในกลุ่มในค่านวิชาการ

2.5 เกี่ยวกับบทบาทของนายอำเภอในค่านบริหารการเงิน ตามความ
คิดของกลุ่มนายอำเภอ กลุ่มศึกษาธิการอำเภอ และกลุ่มหัวหน้าหมวดการศึกษาอำเภอ จาก
ผลของการวิจัยพบว่า กลุ่มนายอำเภอ และกลุ่มหัวหน้าหมวดการศึกษาอำเภอมีความคิดเห็น
สอดคล้องกันว่า นายอำเภอมีบทบาทได้ปฏิบัติอยู่ในเกณฑ์มาก แต่กลุ่มศึกษาธิการอำเภอ มี
ความคิดเห็นขัดแย้งว่า นายอำเภอมีบทบาทได้ปฏิบัติอยู่ในเกณฑ์น้อย ผู้วิจัยมีความเห็นว่า

ก. เรื่องเงินเป็นปัจจัยสำคัญอย่างหนึ่งในการบริหารการศึกษาประชาบาล
การบริหารงานการศึกษามักจะไม่บรรลุผลสำเร็จตามเป้าหมายที่วางไว้ คือ งบประมาณไม่
เพียงพอ งบประมาณล่าช้า งบประมาณที่ได้รับไม่เป็นไปตามวัตถุประสงค์ หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง
ของควรจะได้หาทางปรับปรุงแก้ไขระบบและวิธีการงบประมาณ ให้มีความรวดเร็วและทัน
ต่อเหตุการณ์และความจำเป็นต่อการบริหารการศึกษาประชาบาล

ข. ควรจัดสรรงบประมาณสนับสนุนงานค่านวิชาการ เป็นที่ยอมรับกัน
ทั่ว ๆ ไปว่างานวิชาการเป็นหัวใจสำคัญในการจัดการศึกษา แต่ในทางปฏิบัติในระดับอำเภอ
ไม่ได้รับการสนับสนุนเท่าที่ควร ในแต่ละปีศึกษาธิการอำเภอได้รับเงินจัดสรรค่าใช้จ่ายจาก
กระทรวงศึกษาธิการเพียงเล็กน้อย ไม่สามารถปฏิบัติงานค่านวิชาการได้อย่างเต็มที่ องค์การ
บริหารส่วนจังหวัดบางจังหวัดได้จัดสรรเงินสนับสนุนให้ศึกษาธิการอำเภอในการปฏิบัติงาน
วิชาการอยู่บ้าง แต่ก็เป็นเพียงบางจังหวัดเท่านั้น จึงทำให้การบริหารงานวิชาการไม่บังเกิด
ผลเท่าที่ควร นายอำเภอในฐานะตัวจักรใหญ่ในการบริหารการศึกษาประชาบาล ควรจะมอง
เห็นความสำคัญในเรื่องนี้ และควรหาทางเจรจากับองค์การบริหารส่วนจังหวัด ทั้งนี้เพื่อผล
ประโยชน์ในการจัดการศึกษาประชาบาล

ค. นายอำเภอควรจัดให้มีการตรวจสอบการเงินของโรงเรียนประชาบาล
เป็นที่ทราบกันดีแล้วว่า เรื่องการเงินได้มีระเบียบปฏิบัติวางไว้ละเอียดมาก ผู้ปฏิบัติอาจเกิด
การผิดพลาดขึ้นได้ ประโมทย์ ไชยกิจ ได้ให้ความเห็นว่า การเงินเป็นเรื่องยุ่งยากสำหรับ
ผู้บริหาร เพราะเท่าที่เห็นมาครูใหญ่ อาจารย์ใหญ่ ของโรงเรียนจำนวนไม่น้อย ประสบปัญหา

ในเรื่องนี้จนถึงกับได้รับโทษอยู่เสมอ¹ นายอำเภออาจจะไม่มีเวลาที่จะออกไปตรวจสอบ และเสนอแนะด้วยตัวเอง อาจจะมอบหมายให้ศึกษาธิการอำเภอ และหัวหน้าหมวดการศึกษาอำเภอ เป็นตัวแทนออกไปดำเนินการ

ง. การจัดสรรงบประมาณของจังหวัด ควรให้เจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องของอำเภอเข้าร่วมพิจารณาด้วย ที่เป็นอยู่ในขณะนี้นายอำเภอหรือเจ้าหน้าที่ของอำเภอไม่มีโอกาสได้เข้าร่วมชี้แจงขอเท็จจริง และความต้องการของอำเภอมากนัก คงปล่อยให้เป็นเรื่องของเจ้าหน้าที่ระดับจังหวัดหรือสภาจังหวัด จึงมักเป็นเหตุให้การจัดสรรเงินไม่เป็นที่พอใจตามวัตถุประสงค์ของอำเภอ เรื่องนี้จังหวัดควรมองเห็นความสำคัญและควรหาทางจัดระบบ และวิธีดำเนินการใหม่ประสิทธิภาพกว่าที่เป็นอยู่ในขณะนี้

2.6 เกี่ยวกับบทบาทของนายอำเภอในด้านการติดตามและประเมินผลการปฏิบัติงาน ตามความคิดเห็นของกลุ่มนายอำเภอ กลุ่มศึกษาธิการอำเภอ และกลุ่มหัวหน้าหมวดการศึกษาอำเภอ จากผลการวิจัยพบว่า กลุ่มนายอำเภอมีความคิดเห็นว่า นายอำเภอมีบทบาทและได้ปฏิบัติอยู่ในเกณฑ์มาก แต่กลุ่มศึกษาธิการอำเภอ และกลุ่มหัวหน้าหมวดการศึกษาอำเภอ มีความคิดเห็นสอดคล้องกันว่านายอำเภอมีบทบาทและได้ปฏิบัติอยู่ในเกณฑ์น้อย ผู้วิจัยมีความคิดเห็นว่า

ก. การติดตามผลการปฏิบัติงาน เป็นการช่วยให้ผู้บริหารทราบว่า การดำเนินงานนั้นมีประสิทธิภาพอย่างไร ดำเนินไปตามแผนงานที่วางไว้เพียงใด มีปัญหาอุปสรรคข้อขัดข้องอย่างไร การติดตามผลเป็นส่วนหนึ่งของการควบคุมงานให้ดำเนินไปตามทิศทางที่กำหนด ต้องมีการติดตามเป็นระยะการติดตามผลนี้เป็นเพียงการเปรียบเทียบโดยอาศัยประสบการณ์ ความรู้ความชำนาญของผู้บริหาร นายอำเภอ ในฐานะที่มีความรับผิดชอบในการบริหารการศึกษาประจำเขต ควรจะได้วางโครงการติดตามผลการปฏิบัติงาน ทั้งในระยะสั้น ระยะกลาง และระยะยาว โดยให้มีความต่อเนื่องกัน

¹ ปรระโมทย์ ไชยกิจ, และคณะ, กฎหมายและระเบียบปฏิบัติในโรงเรียนมัธยม (พระนคร : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2517), หน้า 163-165.

ข. การประเมินผลการปฏิบัติงานของโรงเรียน เป็นการนำผลของโครงการหรือแผนงานที่ได้ปฏิบัติไปแล้วมาวิเคราะห์เปรียบเทียบกับเป้าหมายหรือวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ ว่ามีอุปสรรคข้อบกพร่องข้อดีข้อเสียประการใด การประเมินผลควรดำเนินการไปพร้อมกับการติดตามผล และปฏิบัติติดต่อกันไปตลอดปีและทุกปี การประเมินผลการปฏิบัติงานของครูประจำชั้บอาจจะทำไ้หลายแบบ ซึ่งแต่ละแบบจะต้องประกอบด้วยวัตถุประสงค์ในการประเมินผล ระยะเวลาที่จะทำการประเมิน เครื่องมือที่ใช้ในการประเมินต้องเหมาะสม กำหนดวิธีการประเมินผล และจะต้องนำผลที่ได้จากการประเมินไปใช้ให้เกิดประโยชน์อย่างแท้จริง นายอำเภอควรจะได้จัดให้มีการจัดทำเกณฑ์การประเมินผลการปฏิบัติงานของโรงเรียนประจำชั้บ และควรจะนำผลที่ได้จากการประเมินมาใช้ประกอบการพิจารณาและปรับปรุงการปฏิบัติงานให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

ค. การประเมินผลการปฏิบัติงานของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง การจัดการศึกษาประจำชั้บในระดับอำเภอ งานค้ำนศุภการอยู่ในความรับผิดชอบของหัวหน้าหมวดการศึกษาอำเภอ งานค้ำนวิชาการอยู่ในความรับผิดชอบของศึกษาธิการอำเภอ ตามนิตินัยแล้ว การปฏิบัติงานของทั้ง 2 หน่วยงานนี้จะต้องมีการประสานงานและมีความสัมพันธ์กันอย่างใกล้ชิด แต่ในทางพฤตินัยแล้วทราบว่าส่วนใหญ่มีปัญหาในการปฏิบัติงาน ต่างฝ่ายต่างทำไม่มีการประสานงานกันเท่าที่ควร ด้วยเหตุนี้ นายอำเภอควรจะได้ประเมินผลการปฏิบัติของ 2 หน่วยงานนี้ และปรับปรุงวิธีการปฏิบัติงานให้มีความสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน เพื่อประโยชน์ต่อการจัดการศึกษาประจำชั้บอย่างแท้จริง

ข้อสังเกตบางประการและความคิดเห็นเพิ่มเติม

จากการวิเคราะห์บทบาทของนายอำเภอในการบริหารการศึกษาประจำชั้บในงานทั้ง 6 ค้ำน ดังกล่าวข้างค้ำน มีข้อสังเกตที่สำคัญบางประการ คือ

1. กลุ่มนายอำเภอได้แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับบทบาทของนายอำเภอในการบริหารการศึกษาประจำชั้บเกี่ยวกับงานทั้ง 6 ค้ำน กลุ่มนายอำเภอมีความคิดเห็นว้านายอำเภอมีบทบาทและได้ปฏิบัติจัดทำอยู่ในเกณฑ์มากทุกเรื่อง

2. กลุ่มศึกษาธิการอำเภอมีความคิดเห็นเกี่ยวกับบทบาทของนายอำเภอในการบริหารการศึกษาประชาบาลเกี่ยวกับงานทั้ง 6 ด้าน กลุ่มศึกษาธิการอำเภอมีความคิดเห็นขัดแย้งว่านายอำเภอมีบทบาทและได้ปฏิบัติจัดทำอยู่ในเกณฑ์น้อยทุกเรื่อง

3. กลุ่มหัวหน้าหมวดการศึกษาอำเภอ ได้แสดงความคิดเห็นแบ่งออกเป็น 2 กรณี คือ มีความคิดเห็นสอดคล้องกับนายอำเภอ และมีความคิดเห็นขัดแย้ง เรื่องที่มีความเห็นสอดคล้องกับกลุ่มนายอำเภอ ได้แก่ เรื่อง การวินิจฉัยสั่งการ การบริหารงานบุคคล การบริหารการเงิน ส่วนเรื่องที่มีความคิดเห็นขัดแย้งกับกลุ่มนายอำเภอ ได้แก่ เรื่อง การวางแผนงาน การบริหารงานวิชาการ และการติดตามและประเมินผลการปฏิบัติงาน

จากข้อสังเกตดังกล่าวข้างต้น พอจะชี้ให้เห็นได้ว่า การที่ผู้ตอบแบบสอบถามให้ความคิดเห็นงานในหน้าที่ที่ตนรับผิดชอบอาจทำให้เกิดอคติขึ้นได้ เพราะหากทำให้ความคิดเห็นว่ามีบทบาทและได้ปฏิบัติจัดทำอยู่ในเกณฑ์น้อย ก็เกรงว่าจะทำให้ตนเองมีความบกพร่องของงานในหน้าที่ สำหรับกลุ่มศึกษาธิการอำเภอและกลุ่มหัวหน้าหมวดการศึกษา ซึ่งเป็นฝ่ายปฏิบัติหรือเป็นผู้ช่วยนายอำเภอในการบริหารการศึกษาประชาบาล มีความรับผิดชอบงานคนละอย่าง คือ งานวิชาการกับงานธุรการ จึงเป็นฝ่ายประเมินว่าตามความเป็นจริงแล้ว นายอำเภอมีบทบาทและได้ปฏิบัติจัดทำงานในแต่ละด้านอยู่ในเกณฑ์อะไร จากผลของการวิจัยครั้งนี้พอจะเป็นข้อมูลเบื้องต้น สำหรับให้ผู้ที่ทำหน้าที่เกี่ยวข้องกับการบริหารการศึกษาประชาบาลได้พิจารณาและเป็นแนวทางประกอบในการปรับปรุงระบบการจัดการศึกษาประชาบาลให้บังเกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลในโอกาสต่อไป

ข้อเสนอแนะในการวิจัยต่อไป

1. ควรทำการวิจัย เรื่องบทบาทของนายอำเภอในการบริหารการศึกษาประชาบาลของประเทศไทย เพื่อจะได้ทราบข้อเท็จจริงในการบริหารการศึกษาประชาบาลทั้งประเทศ

2. ควรทำการวิจัยเรื่อง ความคิดเห็นของครูประชาบาลที่มีต่อการบริหาร
การศึกษาประชาบาลของประเทศไทย
3. ควรทำการวิจัยเรื่อง บทบาทของประธานกลุ่มโรงเรียนประชาบาลใน
การบริหารการศึกษาประชาบาล